

Облік і оподаткування

УДК 657.421:631:330.341.1

**Юрлова Альона Михайлівна**

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти*

*кафедри обліку та оподаткування*

*Національний університет біоресурсів та природокористування України*

**Yurlova Alona**

*Applicant of Higher Education of the Third*

*(Educational and Scientific) Level of the*

*Department of Accounting and Taxation*

*National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*

*ORCID: 0000-0003-3878-2928*

**КАПІТАЛІЗАЦІЯ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ  
АГРОБІЗНЕСУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ  
CAPITALIZATION OF INTANGIBLE ASSETS OF AGRIBUSINESS  
ENTERPRISES UNDER CONTEMPORARY CHALLENGES**

***Анотація.** Вступ. У сучасних умовах розвитку аграрного сектору України, що характеризуються активною цифровою трансформацією та функціонуванням економіки в умовах воєнного стану, нематеріальні активи набувають особливого значення як стратегічний ресурс забезпечення стійкості, конкурентоспроможності та економічної безпеки аграрних формувань. Водночас практичний досвід свідчить про суттєвий розрив між фактичною роллю нематеріальних активів у бізнес-процесах агропідприємств та рівнем їх відображення у системі бухгалтерського обліку. Низька частка нематеріальних активів у структурі балансу більшості агроформувань свідчить про проблеми їх ідентифікації, оцінки, документального оформлення та капіталізації, що*

знижує аналітичну цінність фінансової звітності та ускладнює прийняття управлінських рішень.

*Мета.* Метою статті є обґрунтування капіталізації нематеріальних активів як чинника стійкості та конкурентоспроможності аграрних формувань Вінницької області в умовах цифровізації та воєнного стану на основі аналізу їх стану, ролі в бізнес-процесах та проблем обліку, оцінки й управління.

*Матеріали і методи.* Інформаційною базою дослідження слугували фінансова звітність аграрних підприємств Вінницької області за 2020–2024 роки, результати анкетування керівників і фахівців агроформувань, чинні нормативно-правові акти, національні та міжнародні стандарти обліку звітності та аудиту, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених. У роботі використано загальнонаукові методи (аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення), економіко-статистичні методи (структурний і динамічний аналіз, розрахунок відносних показників), метод групувань, а також табличний і графічний методи подання результатів.

*Результати.* Встановлено, що частка нематеріальних активів у структурі активів більшості аграрних підприємств Вінницької області залишається низькою (переважно в межах 1–2 %), при цьому спостерігається суттєва диференціація між великими цифрово зрілими компаніями та малими і середніми агроформуваннями. В умовах воєнного стану встановлено зростання їх значення як інструменту забезпечення безперервності управління, захисту інформаційних ресурсів та підтримання економічної безпеки.

*Перспективи.* Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням методичних підходів до вдосконалення обліку, оцінки та управління нематеріальними активами в аграрних формуваннях з урахуванням вимог національних і міжнародних стандартів обліку,

фінансової звітності та аудиту, умов воєнного стану та післявоєнного відновлення. Доцільним є поглиблення досліджень щодо застосування справедливої вартості для оцінки нематеріальних активів, формування внутрішніх регламентів їх ідентифікації та капіталізації, а також інтеграції цифрових платформ, систем точного землеробства та аналітичних інструментів Big Data в систему обліково-інформаційного забезпечення управління та аудиту нематеріальних активів.

**Ключові слова:** нематеріальні активи, капіталізація, облік, фінансова звітність, агроформування, ідентифікація нематеріальних активів

**Summary.** *Introduction. In the current conditions of development of Ukraine's agrarian sector, characterized by active digital transformation and the functioning of the economy under martial law, intangible assets are gaining particular importance as a strategic resource for ensuring sustainability, competitiveness, and economic security of agribusiness enterprises. At the same time, practical experience indicates a significant gap between the actual role of intangible assets in the business processes of agricultural enterprises and the level of their recognition in the accounting system. The low share of intangible assets in the balance sheet structure of most agribusiness entities indicates problems related to their identification, valuation, documentation, and capitalization, which reduces the analytical value of financial statements and complicates managerial decision-making.*

*Purpose. The purpose of the article is to substantiate the capitalization of intangible assets as a factor of sustainability and competitiveness of agribusiness enterprises in Vinnytsia region under conditions of digitalization and martial law, based on the analysis of their current state, role in business processes, and issues of accounting, valuation, and management.*

*Materials and methods. The information base of the study includes*

*financial statements of agribusiness enterprises in Vinnytsia region for 2020–2024, the results of surveys of managers and specialists of agricultural enterprises, current regulatory and legal acts, national and international accounting, financial reporting and auditing standards, as well as scientific works of domestic and foreign scholars. The research employs general scientific methods (analysis, synthesis, induction, deduction, and generalization), economic and statistical methods (structural and dynamic analysis, calculation of relative indicators), the grouping method, as well as tabular and graphical methods for presenting results.*

*Results. It has been established that the share of intangible assets in the asset structure of most agribusiness enterprises in Vinnytsia region remains low (mainly within 1–2%), while a significant differentiation is observed between large digitally mature companies and small and medium-sized agribusiness entities. Under conditions of martial law, an increase in their importance has been identified as a tool for ensuring management continuity, protecting information resources, and maintaining economic security.*

*Discussion. Prospects for further research are related to the development of methodological approaches to improving the accounting, valuation, and management of intangible assets in agribusiness enterprises, taking into account the requirements of national and international accounting, financial reporting and auditing standards, as well as the conditions of martial law and post-war recovery. It is advisable to deepen research on the application of fair value for the valuation of intangible assets, the development of internal regulations for their identification and capitalization, and the integration of digital platforms, precision farming systems, and Big Data analytical tools into the accounting and information support system for the management and audit of intangible assets.*

**Key words:** *intangible assets, capitalization, accounting, financial reporting, agribusiness enterprises, identification of intangible assets.*

**Постановка проблеми.** Сучасний етап розвитку аграрного сектору України характеризується одночасним впливом двох потужних чинників – цифровізації бізнес-процесів та воєнного стану. За цих умов нематеріальні активи поступово перетворюються з другорядної статті балансу на ключовий чинник забезпечення стійкості, конкурентоспроможності та економічної безпеки аграрних формувань. Водночас результати аналізу діяльності агропідприємств Вінницької області засвідчують, що частка нематеріальних активів у структурі їх балансу переважно не перевищує 1–2 %, а в окремих господарствах має суто формальний характер. Це вказує не стільки на відсутність нематеріальних ресурсів, скільки на проблеми їх ідентифікації, документального оформлення, оцінки та капіталізації в обліковій системі.

Додатковим ускладнювальним чинником є воєнний стан, який, з одного боку, посилює потребу в цифрових рішеннях (хмарні сервіси, віддалений доступ, електронний документообіг) як інструменті підтримання безперервності управління, а з іншого – істотно обмежує можливості інвестування у нематеріальні активи через зростання фінансових ризиків, нестабільність зовнішнього середовища та пріоритетність фінансування матеріальних ресурсів. Відсутність внутрішніх регламентів щодо роботи з нематеріальними активами, розрив між їх фактичною роллю в бізнес-процесах і відображенням у фінансовій звітності знижують аналітичну цінність облікової інформації та ускладнюють прийняття управлінських рішень.

За таких умов постає науково-практична проблема обґрунтування економічної необхідності ідентифікації нематеріальних активів для аграрних формувань, оцінки реального рівня їх розвитку та використання в умовах цифровізації та воєнного стану, а також виявлення ключових перешкод і напрямів удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління цими активами на регіональному рівні.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Проблематика сутності, оцінки та обліку нематеріальних активів знайшла відображення у працях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Зокрема, М. Ю. Чік [2] розглядає нематеріальні активи як складову основного капіталу підприємства, акцентуючи увагу на складності їх ідентифікації в обліковій практиці. Р. О. Савченко, Н. М. Савченко та О. М. Ганяйло [3] досліджують класифікаційні ознаки нематеріальних активів та їх відмежування від фінансових інструментів. А. В. Шестакова [4] та співавтори обґрунтовують ключову роль цифровізації аграрної економіки України, особливо в умовах воєнного стану. У працях А. В. Єременко [5, 6] нематеріальні активи розглядаються як стратегічний ресурс сталого розвитку та чинник фінансового управління. Водночас, попри значну кількість наукових напрацювань, питання ідентифікації, оцінки та збільшення частки нематеріальних активів в структурі капіталу аграрних формувань у різних регіонах України в умовах цифровізації та війни залишаються недостатньо дослідженими.

**Метою статті** є обґрунтування капіталізації нематеріальних активів як чинника стійкості та конкурентоспроможності аграрних формувань Вінницької області в умовах цифровізації та воєнного стану на основі аналізу їх стану, ролі в бізнес-процесах та проблем обліку, оцінки й управління.

**Матеріали і методи.** Інформаційну базу дослідження сформовано на основі фінансової звітності аграрних підприємств Вінницької області за 2020–2024 роки, результатів анкетування керівників та фахівців досліджуваних агроформувань щодо використання нематеріальних активів і рівня цифровізації, а також нормативно-правових актів, національних та міжнародних стандартів обліку і звітності та міжнародних стандартів аудиту, а також наукових публікацій вітчизняних і зарубіжних вчених щодо такого об'єкту обліку і аудиту як нематеріальних активів. У процесі

дослідження використано загальнонаукові методи (аналіз і синтез, індукція та дедукція, узагальнення, абстрагування) для теоретичного обґрунтування сутності нематеріальних активів, економіко-статистичні методи (структурний та динамічний аналіз, розрахунок відносних показників) для оцінки їх динаміки та частки у структурі активів підприємств, метод групувань для порівняння підприємств за рівнем розвитку нематеріальних активів, а також табличний метод для візуалізації отриманих результатів і формування узагальнюючих висновків.

**Виклад основного матеріалу.** З огляду на зростання ролі нематеріальних активів у забезпеченні стійкості та конкурентоспроможності аграрних формувань, особливо в умовах цифровізації та воєнного стану, виникає необхідність не лише теоретичного осмислення їх економічної сутності, а й практичної оцінки фактичного стану їх використання та облікового відображення. Це зумовлює потребу у проведенні прикладного дослідження, спрямованого на виявлення реального рівня розвитку нематеріальних активів, їх впливу на результати діяльності аграрних підприємств, а також визначення проблем і перспектив їх подальшого формування та використання на регіональному рівні.

Домінування нематеріальних активів у глобальній економіці стало характерною ознакою сучасного міжнародного бізнесу. Це домінування визначає ключові чинники ринкового успіху компаній і підкреслює інноваційні, знаннєво-орієнтовані пріоритети корпоративних стратегій. До таких пріоритетів належать інтенсивний розвиток науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт та брендингу, масштабна цифровізація й розвиток штучного інтелекту. Зростаюча кількість міжнародних спеціалізованих публікацій та аналітичних звітів підкреслює актуальність і зростаюче значення нематеріальних активів у міжнародному бізнесі та світовій економіці [1, с. 242].

Чік М.Ю. зазначає, що формування категорії нематеріальних активів визначається їх здатністю брати участь у виробничому процесі багаторазово, поступово переносячи свою вартість на готову продукцію. За цими ознаками вони прирівнюються до основного капіталу підприємства. Проте у вітчизняній обліковій практиці відсутня єдність у тлумаченні сутності цієї категорії через складність ідентифікації та різні підходи до юридичного і економічного розуміння їх природи [2, с. 38].

Савченко Р. О., Савченко Н. М. та Ганяйло О. М. В. виокремили дві характерні особливості нематеріальних активів: перша – їм не притаманна матеріальна форма на відміну від матеріальних активів. Нематеріальні активи формують свою вартість із прав та привілеїв, наданих підприємству, яке їх використовує та друга – вони не є фінансовими інструментами. Тому суб'єкти господарювання класифікують їх як необоротні активи [3].

Шестакова А.В. та інші автори піднімають дуже важливе питання, яке набуває особливої актуальності під час воєнного стану про готовність українських фермерів до комплексної цифровізації господарської діяльності на селі. І перебіг війни точно наводить аргументи на її користь. Попри таку ситуацію, цифрове фермерство можна визначити як використання фермерами технологій для інтеграції фінансових і польових записів для комплексного управління діяльністю ферми. Цифрове фермерство має на меті послідовне застосування методів точного землеробства та смарт-землеробства, внутрішньої та зовнішньої мережі ферм і використання вебплатформ разом із аналізом Big Data, оскільки великі агрохолдинги будують свою діяльність на співпраці з фермерськими господарствами. Тому від цифровізації фермерських господарств залежатиме подальше входження галузі до цифрового простору ведення агробізнесу. В свою чергу розвиток цифрових можливостей в українському агробізнесі дозволить проявити

зацікавленість міжнародних партнерів до залучення інвестицій для відновлення аграрної галузі та її виходу з кризи [4, с.19].

Хоча економічна сутність нематеріальних активів, що прирівнює їх до основного капіталу через здатність багаторазово брати участь у виробництві, є загальновизнаною, складність їх ідентифікації та обліку у вітчизняній практиці створює прогалини в управлінні цими цінними ресурсами. Подолання цих облікових ідентифікаційних викликів стає особливо нагальним саме зараз, коли стратегічна роль нематеріальних активів, що виходить за межі суто балансової вартості, стрімко зростає.

В умовах цифровізації та воєнного стану, які є особливо актуальними для агроформувань, в т.ч. Вінницької області, нематеріальні активи набувають критичного значення як ключовий фактор конкурентоспроможності та стійкості. Вони необхідні для ефективного впровадження інноваційних технологій (наприклад, точного землеробства, систем управління даними) та автоматизації процесів, що дозволяє оптимізувати використання ресурсів, знизити витрати та підвищити врожайність.

У ході дослідження здійснено оцінку ролі та необхідності нематеріальних активів у діяльності аграрних формувань в умовах цифровізації та воєнного стану на прикладі агропідприємств Вінницької області. Емпіричною базою дослідження слугували результати анкетування аграрних підприємств регіону, а також аналіз їх фінансової звітності та організаційних особливостей діяльності.

Результати анкетування засвідчили, що переважна частина досліджуваних аграрних підприємств використовує у своїй діяльності окремі види нематеріальних активів, зокрема програмне забезпечення для ведення бухгалтерського обліку, управління виробничими процесами, логістики, земельного банку, а також об'єкти прав інтелектуальної власності (торговельні марки, ліцензії, програмні продукти). Водночас

значна частина керівників підприємств ототожнює нематеріальні активи виключно з програмним забезпеченням, не усвідомлюючи повною мірою їх стратегічної ролі у формуванні ринкової вартості бізнесу та його конкурентоспроможності.

У структурі активів більшості аграрних підприємств Вінницької області частка нематеріальних активів залишається незначною та, як правило, не перевищує 1–2 % загальної вартості активів. Така ситуація свідчить не стільки про фактичну відсутність нематеріальних ресурсів, скільки про проблеми їх ідентифікації, документального оформлення та капіталізації в системі бухгалтерського обліку. Фактично значна частина витрат на цифрові рішення, розробку програмного забезпечення, формування баз даних та інформаційних платформ списується на поточні витрати без визнання їх у складі нематеріальних активів.

Разом з тим результати дослідження доводять, що в умовах цифровізації саме нематеріальні активи забезпечують функціонування ключових бізнес-процесів аграрних формувань: управління земельними ресурсами, точне землеробство, планування виробництва, облік урожайності, фінансовий контроль, управління запасами, взаємодію з контрагентами та органами державної влади. Без використання сучасних цифрових рішень аграрні підприємства втрачають здатність до оперативного управління, що знижує їх економічну стійкість.

В умовах воєнного стану необхідність нематеріальних активів для аграрних формувань суттєво зросла. Респонденти зазначили, що цифрові платформи, хмарні сервіси, електронний документообіг, віддалений доступ до баз даних дозволили зберегти безперервність управління підприємствами навіть за умов релокації персоналу, перебоїв із електропостачанням та обмеженого фізичного доступу до офісів. Таким чином, нематеріальні активи у формі програмного забезпечення, цифрових платформ та інформаційних систем фактично стали інструментом

забезпечення економічної безпеки аграрних формувань.

Як зазначає Єременко А. В, нематеріальні активи представляють безліч глобальних можливостей для бізнесу в технологіях та інтелектуальній власності. Розуміючи можливості, орієнтуючись на виклики за допомогою підходу, що керується даними, і розробляючи стратегічний підхід до ліцензування та придбання, компанії можуть використовувати ці активи для досягнення сталого зростання, забезпечення конкурентної переваги та процвітання на глобальному ринку [5, с. 126].

Нематеріальні активи є невід'ємною складовою системи фінансового управління сучасних компаній. Їх ефективне управління та облік сприяють підвищенню конкурентоспроможності, забезпечують стійкий розвиток та адаптацію до змінних умов ринку. Аналіз ролі нематеріальних активів у системі фінансового управління дозволяє швидко оцінити взаємозв'язок між теоретичними концепціями та практичними кейсами [6, с. 166].

Овсюк Н.В. вважає, що у перспективі довгострокової діяльності суб'єкта господарювання виникає проблема прогнозування ймовірності підтвердження доходу від використання нематеріальних активів. Тут важливу роль грає стратегічний план, який передбачає термін корисного використання об'єкта необоротних активів і, таким чином, прогнозує термін його корисного використання на підприємстві. Процес стратегічного планування дуже важливий, оскільки допомагає точніше визначити вплив нематеріальних активів, які беруть участь у бізнес-процесах, на результати господарської діяльності [7].

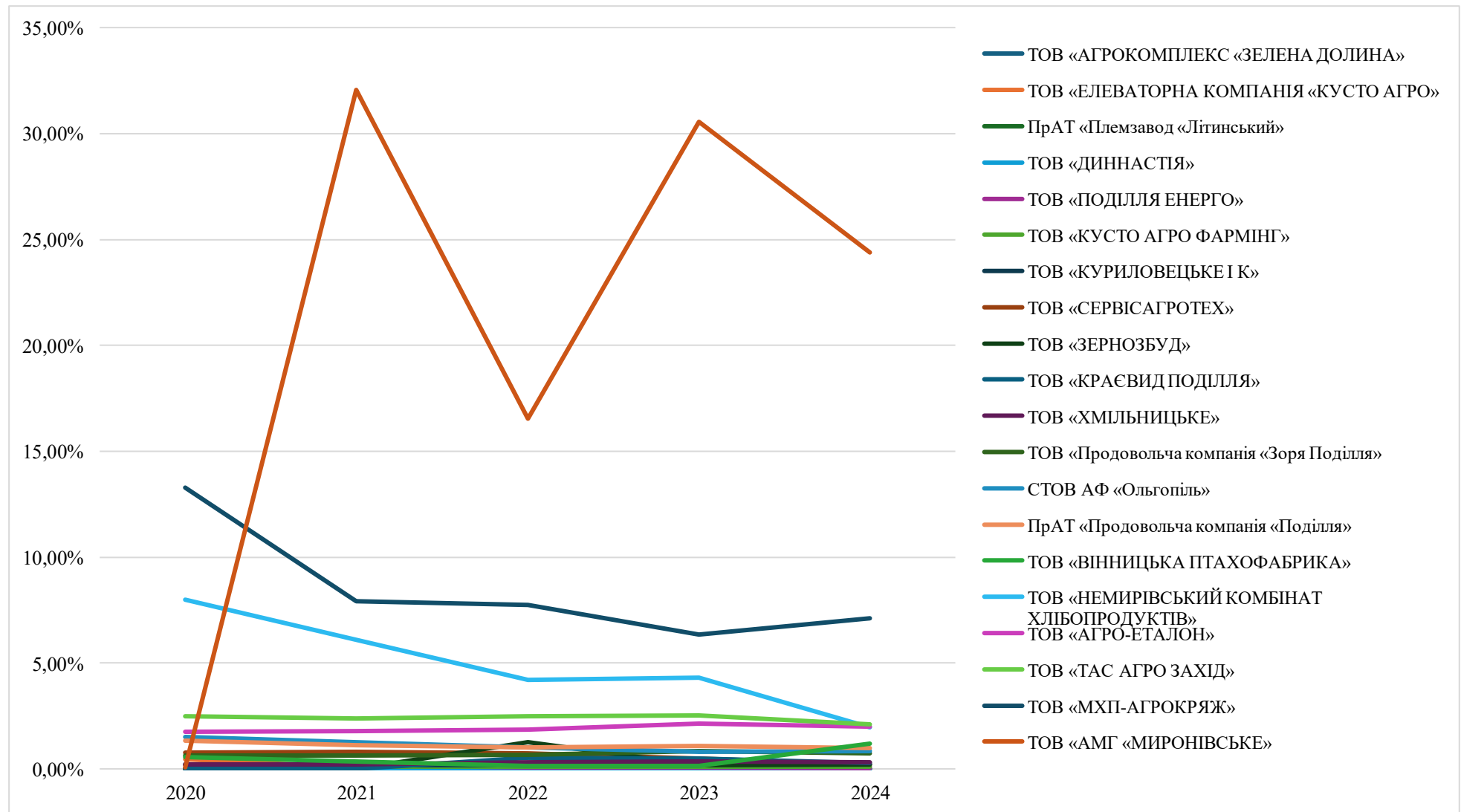
Проведений аналіз динаміки та структури нематеріальних активів аграрних формувань Вінницької області за 2020–2024 роки (рис.1) свідчить про суттєву диференціацію рівня їх розвитку залежно від масштабів діяльності підприємств, рівня цифровізації та організаційної зрілості системи управління. У більшості досліджуваних підприємств частка

нематеріальних активів у структурі балансу залишається вкрай низькою та коливається, як правило, в межах до 1–2 %, що свідчить про недостатню капіталізацію нематеріальних ресурсів у бухгалтерському обліку.

Найвищі значення частки нематеріальних активів зафіксовано у великих аграрних підприємствах, зокрема у ТОВ «МХП-АГРОКРЯЖ» (від 6,36 % до 13,28 %), ТОВ «АМГ «Миронівське» (від 16,53 % до 32,06 %) та ТОВ «Немирівський комбінат хлібопродуктів» (від 1,98 % до 8,01 %), що свідчить про високий рівень цифровізації, значні інвестиції в програмне забезпечення, торговельні марки, інформаційні ресурси та управлінські технології. Саме ці підприємства демонструють найбільшу залежність результатів діяльності від розвитку нематеріальних активів.

Водночас у значної частини агроформувань, зокрема ПАТ «Племзавод «Літинський», ТОВ «Зелена долина», ТОВ «Диннастія», ТОВ «Поділля Енерго», частка нематеріальних активів протягом усього досліджуваного періоду не перевищує 0,1–0,3 %, що вказує на формальний характер цифровізації та обмежене використання інтелектуальних ресурсів у господарській діяльності.

Позитивна динаміка зростання вартості нематеріальних активів у 2020–2024 роках спостерігається, зокрема, у ТОВ «Хмільницьке», ТОВ «ТАС Агро Захід», ТОВ «Агро-Еталон», ПАТ «Продовольча компанія «Поділля», що свідчить про поступове усвідомлення економічної необхідності нематеріальних активів у забезпеченні конкурентоспроможності та стійкості аграрного бізнесу.



**Рис. 1. Вартість нематеріальних активів в агроформуваннях Вінницької області (тис. грн) та їх частка в структурі Балансу, %**

Джерело: сформовано автором на основі оприлюднених даних фінансових звітів агроформувань

Разом із тим воєнний стан справив негативний вплив на можливості інвестування у нематеріальні активи, що проявляється у зниженні їх вартості або уповільненні темпів зростання у 2022–2024 роках на ряді підприємств, зокрема у ТОВ «Вінницька птахофабрика», ТОВ «Сервісагротех», ТОВ «Елеваторна компанія «КУСТО АГРО». Це обумовлено загальною економічною нестабільністю, зростанням фінансових ризиків, обмеженістю інвестиційних ресурсів та першочерговістю фінансування матеріальних активів.

Водночас встановлено, що воєнний стан суттєво ускладнив процеси формування та використання нематеріальних активів. Основними проблемами залишаються: втрата або пошкодження інформаційних ресурсів, недостатній рівень кіберзахисту, дефіцит кваліфікованих ІТ-кадрів, обмежені фінансові можливості для інвестицій у цифрові рішення. За таких умов значна частина аграрних підприємств вимушена використовувати застаріле програмне забезпечення або працювати в умовах часткової автоматизації облікових процесів.

Результати дослідження також засвідчили, що система обліку нематеріальних активів в аграрних формуваннях Вінницької області в умовах цифровізації та воєнного стану залишається фрагментарною та не повною мірою відповідає сучасним потребам управління. Відсутність чітких внутрішніх регламентів, недосконалість первинної документації, формальний підхід до інвентаризації нематеріальних активів та обмежене використання справедливої вартості знижують аналітичну цінність облікової інформації.

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, можна зробити висновок, що нематеріальні активи в умовах цифровізації та воєнного стану набувають критично важливого значення для забезпечення безперервності діяльності, фінансової стійкості та конкурентоспроможності аграрних формувань Вінницької області.

Водночас наявні проблеми їх обліку, оцінки та управління стримують повноцінну реалізацію економічного потенціалу цих активів.

Тому роль нематеріальних активів є надзвичайно важливою у формуванні стійкості та адаптивності аграрних формувань в умовах цифровізації та воєнного стану (табл. 1), оскільки саме вони забезпечують безперервність управлінських, виробничих і обліково-аналітичних процесів, сприяють впровадженню інновацій, підвищенню конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості бізнесу. Їх вплив в умовах воєнного стану проявляється через здатність аграрних підприємств оперативно реагувати на виклики зовнішнього середовища, мінімізувати інформаційні, операційні та фінансові ризики, зберігати людський капітал і підтримувати експортну діяльність, що в сукупності забезпечує фінансову стійкість та економічну безпеку аграрного сектору.

*Таблиця 1*

**Роль нематеріальних активів в аграрних формуваннях та їх значення  
в умовах воєнного стану**

| № | Вид ролі нематеріальних активів | Зміст ролі та вплив в умовах воєнного стану                                                                                                                                                                                        |
|---|---------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1 | Цифрово-управлінська            | Проявляється у забезпеченні дистанційного управління аграрними формуваннями, автоматизації облікових і виробничих процесів, а в умовах воєнного стану — в мінімізації операційних ризиків і підтриманні безперервності управління. |
| 2 | Інноваційно-конкурентна         | Полягає у формуванні стійких конкурентних переваг і впровадженні сучасних агротехнологій, що в період воєнних викликів забезпечує ефективніше використання ресурсів і збереження ринкових позицій.                                 |
| 3 | Інформаційно-захисна            | Реалізується через захист управлінських, комерційних та облікових даних, резервне копіювання інформації, кібербезпеку, що в умовах війни запобігає втраті критично важливої інформаційної інфраструктури.                          |
| 4 | Інвестиційно-економічна         | Полягає у підвищенні інвестиційної привабливості аграрних формувань, зростанні вартості бізнесу та можливості залучення фінансової підтримки, міжнародних грантів і кредитних ресурсів у кризових умовах.                          |
| 5 | Соціально-кадрова та експортно- | Забезпечує збереження людського капіталу, доступ до міжнародних ринків, сертифікацію продукції та безперервність експортної діяльності, що в умовах воєнного стану є критично                                                      |

|             |                                                |
|-------------|------------------------------------------------|
| орієнтована | важливим для фінансової стійкості підприємств. |
|-------------|------------------------------------------------|

*Джерело:* сформовано автором на основі проведеного дослідження

Отже, наведені в таблиці 2 результати підтверджують, що нематеріальні активи набувають системоутворюючого значення для аграрних формувань в умовах цифровізації та воєнного стану, оскільки вони одночасно виступають інструментом підвищення ефективності управління, джерелом інноваційного розвитку, чинником захисту інформаційної інфраструктури, основою інвестиційної привабливості та передумовою збереження людського капіталу й експортного потенціалу, що в сукупності забезпечує зміцнення фінансової стійкості, економічної безпеки та конкурентоспроможності аграрного сектору.

**Висновки і перспективи подальших досліджень.** Узагальнення результатів проведеного дослідження свідчить, що за умов цифровізації та воєнного стану нематеріальні активи набувають визначального значення для підтримання безперервності діяльності, фінансової стійкості та конкурентоспроможності аграрних формувань Вінницької області. Встановлено, що, незважаючи на зростання їхньої ролі у забезпеченні основних бізнес-процесів - управління земельними ресурсами, впровадження технологій точного землеробства, виробничого планування, обліку врожайності, фінансового контролю та взаємодії з контрагентами та державними інституціями - їх частка у загальній структурі активів більшості підприємств залишається незначною і переважно становить лише 1–2 %. Це вказує не стільки на нестачу таких ресурсів, скільки на проблеми їх належної ідентифікації, документування та капіталізації у системі бухгалтерського обліку.

Дослідження показало суттєву диференціацію рівня розвитку нематеріальних активів між окремими агропідприємствами: високі значення їх частки характерні для великих та більш цифрово зрілих компаній, тоді як для значної частини агроформувань цифровізація має

переважно формальний характер. Воєнний стан, з одного боку, посилив потребу в нематеріальних активах як інструменті забезпечення економічної безпеки (через використання хмарних сервісів, електронного документообігу, віддаленого доступу до інформаційних систем), а з іншого – обмежив можливості інвестування в них через зростання фінансових ризиків, нестабільність зовнішнього середовища та пріоритетність фінансування матеріальних активів. Виявлено, що недосконалість обліку нематеріальних активів, відсутність чітких внутрішніх регламентів, формальний підхід до їх інвентаризації та обмежене застосування справедливої вартості знижують аналітичну цінність облікової інформації та стримують реалізацію їх економічного потенціалу.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні та обґрунтуванні методичних підходів до вдосконалення обліку, оцінки та управління нематеріальними активами в аграрних формуваннях з урахуванням вимог національних та міжнародних стандартів обліку, фінансової звітності та аудиту, а також специфіки функціонування галузі в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення. Доцільним є подальше дослідження можливостей застосування справедливої вартості для оцінки нематеріальних активів, формування внутрішніх регламентів щодо їх ідентифікації, капіталізації та інвентаризації, розробка моделей оцінювання впливу нематеріальних активів на фінансові результати та ринкову вартість аграрного бізнесу. Окремого наукового інтересу набувають питання інтеграції цифрових платформ управління, систем точного землеробства та аналітичних інструментів Big Data у систему обліково-інформаційного забезпечення аудиту нематеріальних активів, а також розроблення практичних рекомендацій для аграрних підприємств щодо формування стратегії розвитку нематеріальних активів як ключового елементу їх стійкості та конкурентоспроможності.

## Література

1. Mykhaylyna D., Rogovska-Ischuk I., Kyfyak V. Financial market's role in determining the value of international business intangible assets. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2024. Vol. 10. No. 3. P. 237-244. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2024-10-3-234-244>

2. Чік М.Ю. Аспекти обліку нематеріальних активів в аграрних формуваннях. *Підприємництво та інновації*. 2025. № 37. С. 37-40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/37.5>

3. Савченко Р.О., Савченко Н.М., Ганяйло О.М. Оцінка та класифікаційний поділ нематеріальних активів. *Ефективна економіка*. 2021. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9281>. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.9.84 (дата звернення: 02.12.2025).

4. Шестакова А.В., Ткачук В.О., Мельник Т.Ю., Травін В.В. Цифрові можливості аграрної економіки України у воєнний період. *Економіка, управління та адміністрування*. 2022. № 101. С. 15–23. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2022-3\(101\)-15-23](https://doi.org/10.26642/ema-2022-3(101)-15-23)

5. Єременко А.В. Нематеріальні активи як потужний інструмент зростання та сталого розвитку. *Відновлення України у повоєнні часи: виклики, стратегічні пріоритети, ресурсне забезпечення, потенціал майбутнього розвитку* : зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2024. С. 125-126.

6. Єременко А. В. Роль нематеріальних активів у системі фінансового управління. *Стратегія економічного розвитку України* : зб. наук. пр. Київ: КНЕУ, 2025. Вип. 56. С. 160–174. DOI: <https://doi.org/10.33111/sedu.2025.56.160.174>

7. Овсюк Н., Лесько М. Облік нематеріальних активів згідно національних та міжнародних стандартів: шляхи вдосконалення. *Економіка та суспільство*. 2021. №31. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-31>

## References

1. Mykhaylyna, D., Rogovska-Ishchuk, I., Kyfyak, V. (2024). Financial market's role in determining the value of international business intangible assets. *Baltic Journal of Economic Studies*, 10(3), 237–244. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2024-10-3-234-244>
2. Chik, M.Yu. (2025). Aspekty obliku nematerialnykh aktyviv v ahrarnykh formuvanniakh [Aspects of accounting for intangible assets in agricultural formations]. *Pidpryiemnytstvo ta innovatsii*, 37, 37–40. <https://doi.org/10.32782/2415-3583/37.5> [in Ukrainian].
3. Savchenko, R.O., Savchenko, N.M., Haniailo, O.M. (2021). Otsinka ta klasyfikatsiinyi podil nematerialnykh aktyviv [Valuation and classification of intangible assets]. *Efektyvna ekonomika*, 9. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.9.84 [in Ukrainian].
4. Shestakova, A.V., Tkachuk, V.O., Melnyk, T.Yu., Travin, V.V. (2022). Tsyfrovi mozhyvosti ahrarnoi ekonomiky Ukrainy u voiennyi period [Digital opportunities of Ukraine's agricultural economy during the wartime period]. *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, 101, 15–23. [https://doi.org/10.26642/ema-2022-3\(101\)-15-23](https://doi.org/10.26642/ema-2022-3(101)-15-23) [in Ukrainian].
5. Yeremenko, A.V. (2024). Nematerialni aktyvy yak potuzhnyi instrument zrostannia ta staloho rozvytku [Intangible assets as a powerful tool for growth and sustainable development]. In *Vidnovlennia Ukrainy u povoienni chasy: vyklyky, stratehichni priorytety, resursne zabezpechennia, potentsial maibutnoho rozvytku* (pp. 125–126). Vinnytsia [in Ukrainian].
6. Yeremenko, A.V. (2025). Rol nematerialnykh aktyviv u systemi finansovoho upravlinnia [The role of intangible assets in the financial management system]. *Stratehiia ekonomichnoho rozvytku Ukrainy*, 56, 160–174. <https://doi.org/10.33111/sedu.2025.56.160.174> [in Ukrainian].
7. Ovsiuk, N., Lesko, M. (2021). Oblik nematerialnykh aktyviv zghidno natsionalnykh ta mizhnarodnykh standartiv: shliakhy vdoskonalennia

[Accounting for intangible assets according to national and international standards: ways of improvement]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 31. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-31> [in Ukrainian].